

Marnix Beyen, Judith Pollman & Henk te Velde, *De Lage Landen. Een geschiedenis voor vandaag*, Rekkem-Den Haag, Ons Erfdeel, 2021, 223 pp., ISBN 9789079705320

Het is een huzarenstukje om een geschiedenis van de Lage Landen van de middeleeuwen tot vandaag in een boek van een goede 200 bladzijden te vertellen. De *Algemene Geschiedenis der Nederlanden* telde 15 delen en vele duizenden pagina's. De auteurs, twee Nederlanders en een Belg,

zijn gespecialiseerd in politieke geschiedschrijving. Dat verklaart een focus op politieke en bestuurlijke aspecten.

Waarom is het überhaupt zinvol om een gemeenschappelijke geschiedenis te schrijven over twee landen die een klein half millennium een gescheiden bestaan hebben geleid? De auteurs verantwoorden dat door Nederland en België een gemeenschappe-

lijke politieke cultuur toe dichtten. Ten eerste door de geopolitieke ligging tussen grote machtsblokken die hun conflicten vaak uitvochten in de Lage Landen. Het sluit aan bij de zopas door het War Heritage Institute opgestarte website Belgium, Battlefield of Europa (<https://belgiumbattlefield.be/>), zij het dat die zich tot België beperkt. Ten tweede door het landschappelijk gegeven van de strijd tegen het water wat een gemeenschappelijke politieke inspanning vergde. Ten derde door de vroege en dichte verstedelijking. Deze drie factoren droegen bij tot een samenwerking uit welbegrepen eigenbelang maar niet tot een gemeenschappelijke identiteit of gevoelsgemeenschap.

Dat het in 1815-1830 niet lukte de Lage Landen na de scheiding in de 16de eeuw weer aaneen te smeden, wijten de auteurs in de eerste plaats aan koning Willem I en de Nederlandse bestuurders die het economisch en sociaal dynamischer Zuiden met een neerbuigend paternalisme bejegenden. Ca. de helft van het boek (pp. 115-222) behandelt de periode 1830 tot vandaag. Het spreekt vanzelf dat in een dergelijk kort bestek zeer synthetisch moet gewerkt worden. De Vlaamse beweging tot 1914 moet het stellen met welgeteld één paragraaf en een honderdtal woorden (p. 118). Maar dat een dergelijke beknoptheid een analytische helderheid niet in de weg hoeft te staan tonen de auteurs aan door in enkele zinnen de essentie weer te geven. De Vlaamse beweging schoot wortel in een conservatief-katholieke stroming die in de volkstaal een dam zag tegen het laïciserende Frans en een taalhomogenisering met het protestantse Noorden. Maar naarmate duidelijk werd dat de Belgische elites ten hoogste bereid waren steun te verlenen aan een Vlaamse literatuur, raakten deze stroming vervreemd van de Belgische staat en vond ze aansluiting bij liberale Vlaamsgezinden die vaak een Orangistische achtergrond hadden.

De Vlaamse beweging tijdens de oorlogen en in de tussenoerlogse tijd krijgt meer aandacht, zij het dat de auteurs daar de focus vooral richten op de radicale anti-Belgische beweging. Het activisme tijdens de Eerste Wereldoorlog vormde 'een elite die in het naoorlogse Vlaanderen op de voorgrond zou treden' (p. 143). Met de IJzertoren en -bedevaarten oversteeg de Vlaamse beweging het lokale particularisme van de gesneuvelden-cultus die vooral lokaal werd georganiseerd. Zo werd Vlaanderen als geheel gesymboliseerd, een 'krachttoer' dat het Belgisch patriottisme niet kon uithalen (pp. 151-152). Nog zo'n krachttoer was de Bormsverkiezing in december 1928 waaraan de auteurs ruim aandacht besteden. Ze plaatsen deze gebeurtenis in een democratische logica die ook reeds had gespeeld in het succes van de Meetingpartij zestig jaar eerder. Bij het Antwerpse electoraat ontwikkelde zich een traditie van een streven naar participatie en democratische vernieuwing, maar ook van etnonationalisme. Het verklaart het succes van Vlaams Blok/Belang in de stad, maar ook van Agalev dat er ontstond. Het is een voorbeeld van hoe de auteurs soms lange lijnen durven trekken. Het maakt het boek interessant, niet alleen voor een breed publiek maar ook voor de meer gevorderde lezer.

BRUNO DE WEVER